

ROD

I

MALOKALIBARSKO

ORUŽJE

U

CRNOJ

GORI

:

KLJUČNE

ČINJENICE

Centar za kontrolu malokalibarskog i lakog naoružanja u Jugoistočnoj i Istočnoj Evropi (SEESAC) je zajednička inicijativa Programa Ujedinjenih Nacija za razvoj (UNDP) i Savjeta za regionalnu saradnju (RCC) sa ciljem jačanja nacionalnih i regionalnih kapaciteta za kontrolu i smanjenje širenja i zloupotrebe malokalibarskog i lakog oružja, čime doprinosi stabilnosti, bezbjednosti i razvoju Jugoistočne i Istočne Evrope.

Objavljivanje publikacije „Rod i malokalibarsko oružje u Crnoj Gori : Ključne činjenice“ pomogla je Evropska unija po osnovu Odluke Savjeta EU (CFSP) 2016/2356 podrški aktivnostima SEESAC-a na razoružanju i kontroli naoružanja u Jugoistočnoj Evropi.

Kontakt za dalje informacije:

Šefica kancelarije SEESAC

Bulevar Zorana Đinđića 64, 11000 Beograd, Srbija

Tel: +381 11 415 5300 Fax: +381 11 415 5359

www.seesac.org

Riječ zahvalnosti:

Zahvaljujemo Komisiji za malokalibarsko i lako oružje na pružanju ključne podrške prilikom prikupljanja podataka čime je omogućen ovaj izvještaj.

Tokom rada na izvještaju svojim sugestijama i komentarima doprinos su dale članice SEESAC-ovog tima Juliana Buzi i Teodora Zafiu.

Rod i malokalibarsko oružje u Crnoj Gori: Ključne činjenice

Autor ovog izvještaja je Dragan Božanić, savjetnik za rodnu ravnopravnost i istraživanje, SEESAC. Podršku u izradi izvještaja pružio je Dušan Đukić, mlađi konsultant. Stavovi izraženi u ovom dokumentu ne odražavaju nužno i stavove Programa Ujedinjenih nacija za razvoj, Savjeta za regionalnu saradnju ili Evropske unije. Nazivi i materijali korišćeni u ovoj publikaciji ne odražavaju stav Programa Ujedinjenih nacija za razvoj, Savjeta za regionalnu saradnju ili Evropske unije u pogledu 1) pravnog statusa bilo koje države, teritorije ili oblasti, ili statusa njihovih vlasti ili oružanih grupa; ili 2) utvrđivanja njihovih zona razgraničenja ili granica.

Grafički dizajn i prelom: Vladimir Garboš

Osiguranje kvaliteta dizajna: Marina Ileš

Štampa: Cicero

Tiraž: 100 primjeraka

© SEESAC 2019 – Sva prava zadržana

ROD I MALOKALIBARSKO ORUŽJE U CRNOJ GORI

:

KLJUČNE ČINJENICE

O Ključnim činjenicama

Serijal *Ključne činjenice* o rodu i malokalibarskom oružju dokumentuje višestruke veze između roda i malokalibarskog oružja u Jugoistočnoj Evropi (JIE) i ukazuje na specifične rizike sa kojima se žene i muškarci suočavaju u vezi sa upotrebom i zloupotrebom vatrenog oružja.

Ključne činjenice pružaju pregled podataka razvrstanih po polu u vezi sa vlasništvom, pristupom, potražnjom za vatrenim oružjem i njihovim uticajem na žene i muškarce, uključujući zloupotrebu vatrenog oružja u kontekstu porodičnog nasilja i samoubistva.

Poboljšanim pristupom podacima razvrstanim po polu, *Ključne činjenice* nastoje da unaprijede znanje i svijest profesionalaca i opšte javnosti o izraženim rodnim aspektima malokalibarskog oružja. Pored toga, kreatorima politika u Crnoj Gori nude jednostavan alat za kreiranje politika zasnovanih na činjenicama i integraciju rodne perspektive u zakonodavstvo i politike kontrole lakog i malokalibarskog naoružanja.

Izvori podataka

Podaci koji se koriste u *Ključnim činjenicama* dobijeni su iz više izvora:

1. Istraživanje distribucije i uticaja: U saradnji sa vladama zemalja Jugoistočne Evrope, SEESAC je prikupio i analizirao podatke kako bi identifikovao trendove u distribuciji malokalibarskog oružja (posebno u pogledu vrste, količine, posjeda, legalne/nelegalne trgovine, proizvodnje i kretanja lakog i malokalibarskog naoružanja) i uticaja njihove zloupotrebe na građane i građanke u regionu. Podaci su prikupljeni za period 2012-2016. Ukoliko nije drugačije navedeno, podaci predstavljeni u ovoj publikaciji odnose se na ovaj izvor.

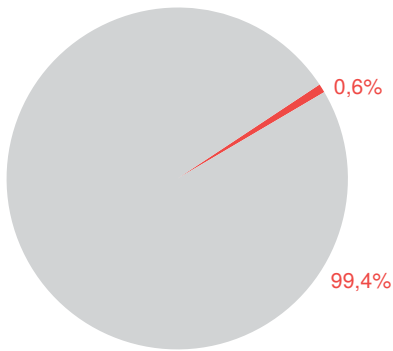
2. Istraživanje o stavovima: U novembru i decembru 2017. godine, SEESAC je sproveo onlajn istraživanje o stavovima javnosti o sigurnosti i bezbjednosti, korišćenju i posjedovanju vatrenog oružja i izloženosti nasilju upotrebom vatrenog oružja u regionu JIE. Ukupno 53.936 ispitanika/ca učestvovalo je u online istraživanju širom JIE. U Crnoj Gori je u istraživanju učestvovalo 1.225 ispitanika/ca.

3. Platforma za monitoring oružanog nasilja (Armed Violence Monitoring Platform - AVMP): AVMP prati incidente u vezi sa vatrenim oružjem koji su se dogodili u Jugoistočnoj Evropi od 2014. godine. Podaci se prikupljaju svakodnevno koristeći press clipping, internet pretraživače i, ako su dostupni, izvještaje nadležnih institucija o incidentima u vezi sa vatrenim oružjem. Za potrebe ovog izvještaja analizirana su 742 izvještaja o incidentima koji su se dogodili od 1. januara 2014. do 31. decembra 2018. godine.

GLAVNI ZAKLJUČCI

- 99,4% vatrenog oružja je u vlasništvu muškaraca, dok žene posjeduju samo 0,6% vatrenog oružja;
- 38,6% muškaraca i 19,1% žena bi posjedovalo pištolj;
- 59% žena i 44,4% muškaraca smatra da ih posedovanje oružja u domu čini manje bezbednim;
- 40,5% muškaraca i 17,9% žena imalo je neki oblik neposrednog ličnog iskustva sa vatrenim oružjem;
- Muškarci čine 91,8% žrtava ubistava počinjenih vatrenim oružjem, u poređenju sa 8,2% žena;
- 72,7% muškaraca i 45,4% žena ubijenih u Crnoj Gori ubijeno je vatrenim oružjem;

- 17% lica ubijenih u Crnoj Gori ubio je član porodice;
- 53,3% lica koje je ubio član porodice ubijeno je vatrenim oružjem;
- 5 od 10 žena koje je ubio njihov intimni partner ubijeno je vatrenim oružjem;
- 45% incidenata nasilja u porodici koji su uključivali vatreno oružje rezultiralo je smrtnim ishodom;
- Muškarci su počinili 97,4% svih krivičnih djela povezanih sa vatrenim oružjem, dok su žene počinile 2,6%;
- 43 žene i 139 muškaraca počinili su samoubistvo upotrebom vatrenog oružja od 2012. do 2016. godine.

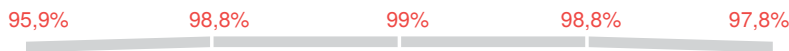
Nosioци оружних listova, prema polu, 2016.

. Žene • Muškarci

ORUŽJE U
POSJEDU GRAĐANA

Ukupno 99,4% svog vatrenog oružja je u vlasništvu muškaraca, dok žene posjeduju svega 0,6% vatrenog oružja

Muškarci čine ogromnu većinu vlasnika vatrenog oružja u Crnoj Gori, dok žene posjeduju samo manji dio vatrenog oružja. U 2016. godini 65.485 muškaraca i 377 žena imalo je oružne listove.

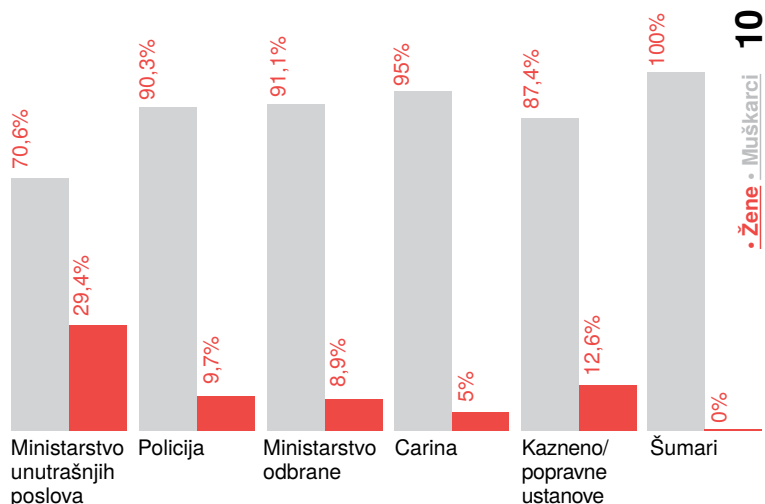

Podnosioci zahtjeva za nove oružne listove, prema polu i godini

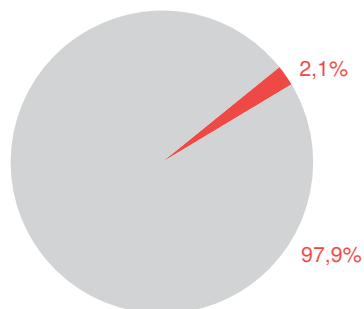

Između 2012 i 2016, muškarci su stekli 98,4% svih oružnih listova, u poređenju sa 1,4% žena. U 2016. godini 14.619 muškaraca i 323 žene je podnijelo zahtjev za izdavanje novih oružnih listova.

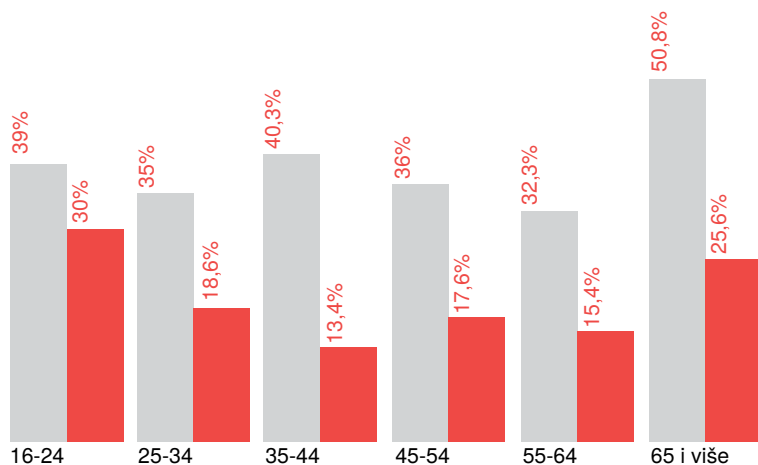
Muškarci starosti od 36 do 60 godina čine 47,3% svih podnosilaca zahtjeva, a slijede muškarci stariji od 61 sa 42,9%. Među ženama, žene od 36 do 60 godina života čine 51,4% svih podnositeljki zahtjeva.

Osoblje iz sektora bezbjednosti ovlašćeno za nošenje vatrenog oružja, prema polu, 2016.

Osoblje privatnih kompanija za obezbjeđenje ovlašćeno za nošenje vatrenog oružja, prema polu, 2016.

Da li biste posjedovali oružje? - Da; prema polu i godinama života, 2017. (Izvor: Istraživanje o stavovima)

SEKTOR BEZBJEDNOSTI

Muškarci čine ogromnu većinu osoblja u sektoru bezbjednosti koje je ovlašćeno za nošenje vatrenog oružja

U 2016. godini 3.663 muškarca i 393 žene u policijskim snagama, i 1.689 muškaraca i 164 žene u Ministarstvu odbrane bilo je ovlašćeno za nošenje vatrenog oružja.

Privatne kompanije za obezbjeđenje

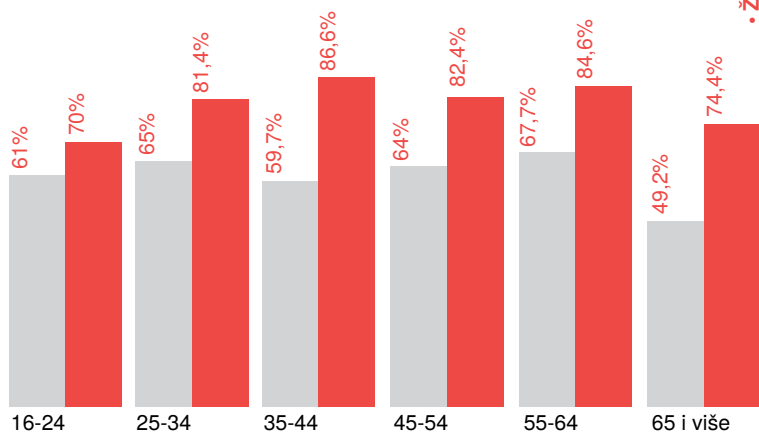
Muškarci čine 97,9% osoblja privatnih kompanija za obezbjeđenje koje je ovlašćeno za nošenje vatrenog oružja

U 2016. godini 3.004 muškarca i 64 zaposlenih u privatnim kompanijama za obezbjeđenje bilo je ovlašćeno za nošenje vatrenog oružja.

STAVOVI I POTRAŽNJA ZA VATRENIM ORUŽJEM

38,6% muškaraca i 19,1% žena anketiranih u 2017. godini bi posjedovalo vatreno oružje

Razlika među ženama i muškarcima je najmanja među grupom od 16 do 24 godine života, gdje bi 39% anketiranih muškaraca i 30% žena posjedovalo oružje. Muškarci stariji od 65 godina bi najčešće posjedovali oružje.

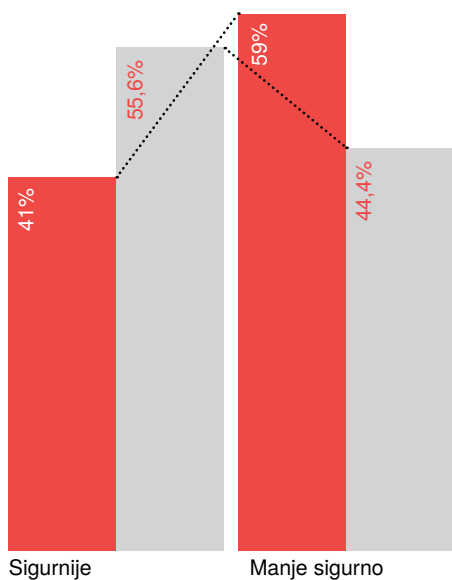
12
• Žene • Muškarci

Da li biste posjedovali oružje? - Ne; prema polu i godinama života, ↑
2017. (Izvor: Istraživanje o stavovima)

Međutim, većina žena (80,9%) i muškaraca (61,4%) ne bi posjedovala oružje

Žene starosti od 35 do 44 godine života bi najređe posjedovale oružje.

Iako je **19,1%** žena reklo da bi posjedovalo oružje, žene su podnele samo **2,2%** zahtjeva za nove oružne listove u 2016. godini

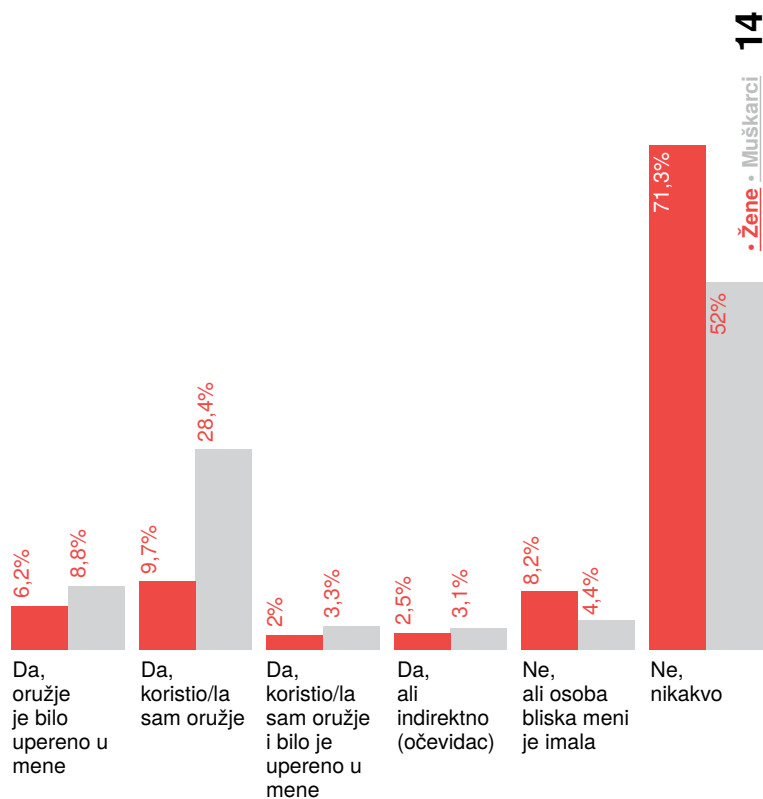
• Žene • Muškarci

Ukoliko bi imali oružje kod kuće, da li biste se osjećali bezbjednije ili manje bezbjedno?, prema polu, 2017. (Izvor: Istraživanje o stavovima) ↩

59% žena i 44,4% muškaraca smatra da ih posedovanje vatrenog oružja u kući čini manje bezbjednim

Žene znatno češće od muškaraca smatraju da ih posedovanje oružja u kući čini manje bezbjednim, dok su muškarci podijeljeni na tu temu.

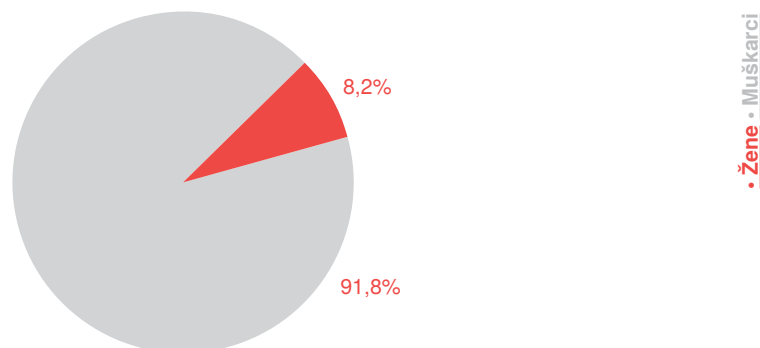
Muškarci starosti 16 do 24 godina su najčešće izjavljivali da bi se osjećali bezbjednije sa oružjem u kući (65,6%), dok su žene starosti 35 do 44 godina najsklonije da se osjećaju manje bezbjedno sa oružjem u kući (63,5%).

Da li ste ikada imali iskustvo sa upotrebom oružja?, prema polu (Izvor: Istraživanje percepcije) ↑

Ubistva počinjena vatrenim oružjem u ukupnom broju ubistava, 2012-2016. ↑

Žrtve ubistava počinjenih vatrenim oružjem, prema polu, 2012-2016. ↙

2 / ISKUSTVO

40,5% muškaraca i 17,9% žena imalo je neki oblik neposrednog ličnog iskustva sa oružjem – ili su ga koristili, bilo je upereno u njih, ili oboje

Iako se razlike između muškaraca i žena prepoznaju kod svih oblika iskustava vezanih za oružje, one su posebno značajne u pogledu upotrebe vatrenog oružja. U pogledu izloženosti nasilju upotrebom vatrenog oružja, iskustva žena i muškaraca se približavaju, jer je 6.2% žena i 8.8% muškaraca doživjelo da je oružje bilo upereno na njih.

3 / ŽRTVE

Vatrenim oružjem je počinjeno 69,3% svih ubistava

Vatreno oružje je najčešće upotrebljavano oružje kod počinjenih ubistava. Od 88 lica koja su ubijena između 2012. i 2016. godine, 61 je ubijeno vatrenim oružjem.

Muškarci čine 91,8% svih žrtava ubistava počinjenih vatrenim oružjem, u poređenju sa 8,2% žena

Muškarci imaju jedanaest puta veću vjerovatnoću da budu ubijeni vatrenim oružjem od žena. U periodu od 2012. do 2016. godine 56 muškaraca i 5 žena ubijeno je vatrenim oružjem.

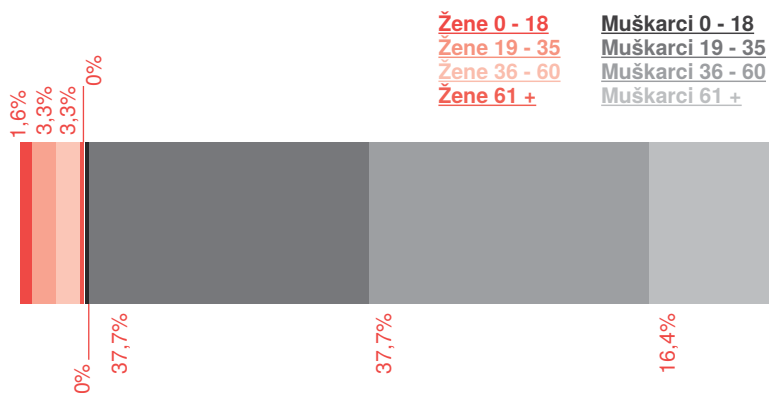
Žrtve ubistava počinjenih vatrenim oružjem u ukupnom broju žrtava ubistava, prema polu, 2012-2016.

16
• Žene • Muškarci

Iako muškarci čine veliku većinu žrtava ubistava, u ukupnoj strukturi ubistava, ubistva vatrenim oružjem su česta i kod žena i kod muškaraca.

Ukupno 72,7% muškaraca i 45,4% žena ubijenih u Crnoj Gori ubijeno je vatrenim oružjem

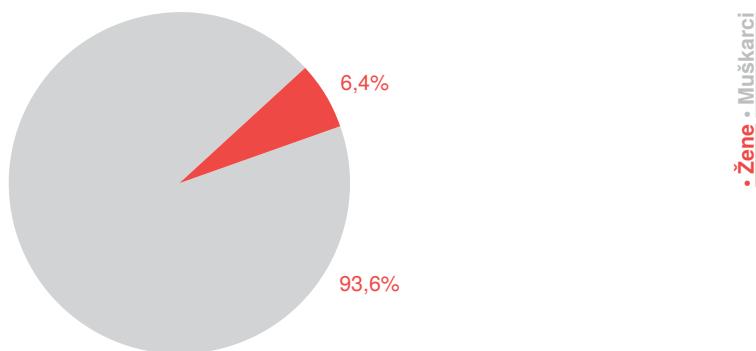
Vatrenim oružjem je ubijeno 5 od 11 ubijenih žena, i 56 od 77 ubijenih muškaraca u periodu od 2012 do 2015.

Žrtve ubistava počinjenih vatrenim oružjem, prema polu i godinama života, 2012-2016.

Muškarci starosti od 19 do 35 i od 36 do 60 godina života čine tri četvrtine svih žrtava ubistava povezanih sa vatrenim oružjem. Među starosnim grupama ubijenih žena većina je od 36 do 60 godina života ili 61 i starija.

POVREDE

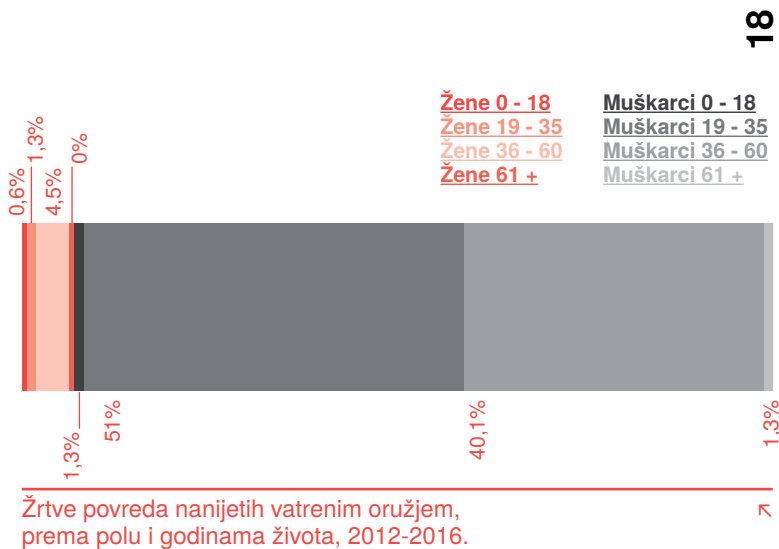

Žrtve povreda nanijetih vatrenim oružjem, prema polu, 2012-2016.

17
• Žene • Muškarci

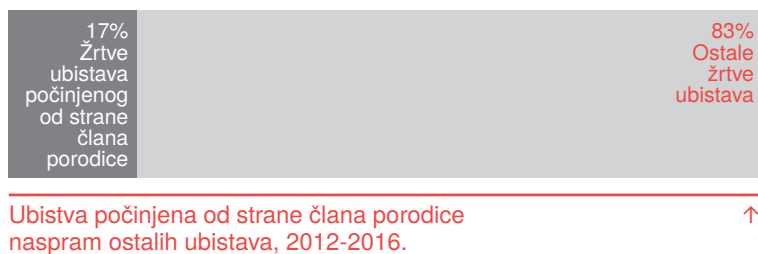
Muškarci čine 93,6%, a žene 6,4% osoba povrijeđenih vatrenim oružjem

Muškarci znatno češće od žena trpe povrede nanijete vatrenim oružjem. U periodu od 2012. do 2016. godine registrovano je 10 žena i 147 muškaraca povrijeđenih vatrenim oružjem.

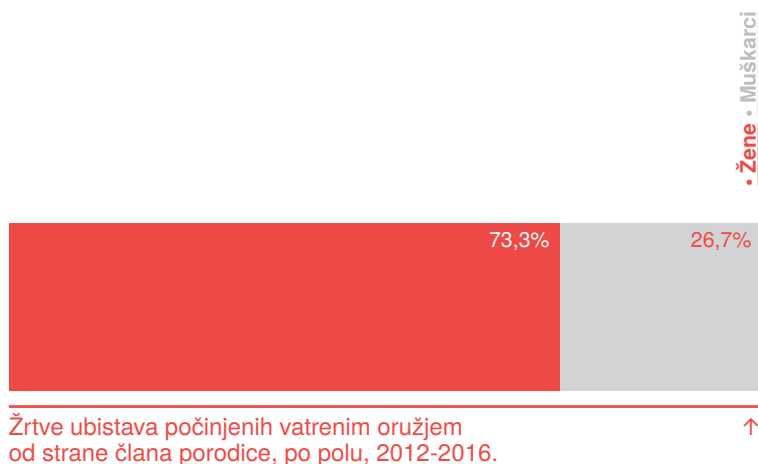

Muškarci starosti od 19 do 35 godina života čine 51% svih lica ranjenih vatrenim oružjem, a slijede ih muškarci od 36 do 60 godina.

NASILJE U PORODICI

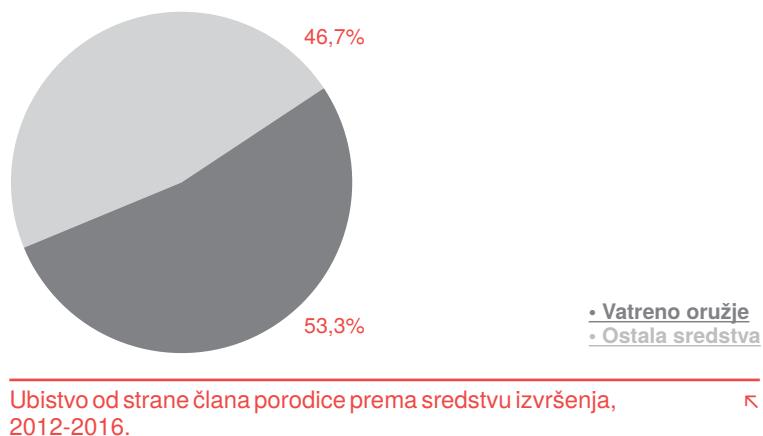
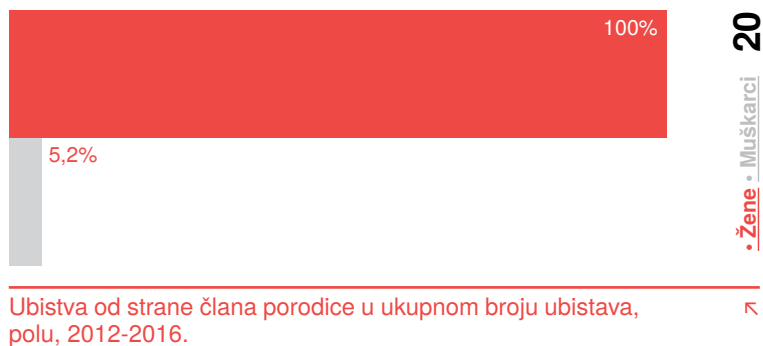

Ukupno 17% lica ubijenih u Crnoj Gori ubio je član porodice

Nasilje u porodici nesrazmjerno pogađa žene. Žene čine 73,3% lica ubijenih od strane člana porodice, u poređenju sa 26,7% muškaraca

Od 88 lica ubijenih u Crnoj Gori od 2012. do 2016. godine, 15 lica -11 žena i 4 muškarca ubijeno je od strane člana porodice, bilo vatrenim oružjem ili drugim sredstvima.

Sve žene ubijene u Crnoj Gori ubijene su od strane člana porodice

Dok je svih 11 žena ubijenih u Crnoj Gori od 2012. do 2016. godine ubio član porodice, isto važi za 4 od 77 ubijenih muškaraca.

Intimni partneri su najčešći počinioci ubistava u porodičnom kontekstu.

73,3% svih ubistava u porodičnom kontekstu počinili su intimni partneri

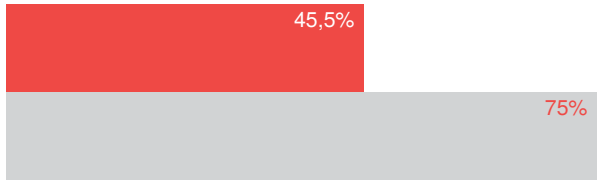
Nasilje u intimnom partnerskom odnosu pogađa žene još nesrazmjernije od nasilja u porodici uopšte.

90,9% žena ubijenih u Crnoj Gori ubio je intimni partner. Ubistva od strane intimnih partnera čine svega 1,3% ubistava muškaraca

Dok su intimni partneri ubili 10 od 11 žena ubijenih u Crnoj Gori između 2012. i 2016. godine, samo jedan od 77 muškaraca ubijenih u istom periodu ubijen je od strane njegove intimne partnerke.

Vatreno oružje je najčešće korišćeno oružje kod ubistava počinjenih od strane člana porodice. 53,3% lica ubijenih od strane člana porodice ubijeno je vatrenim oružjem

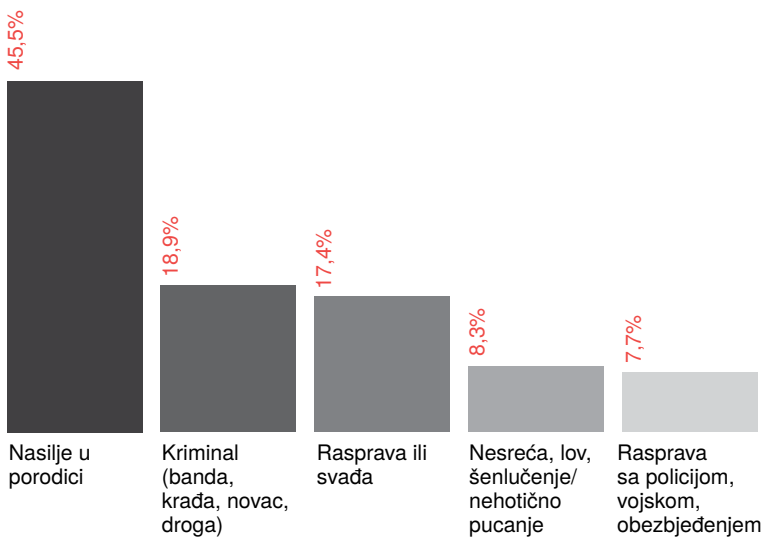
Ukupno 8 od 15 lica koje je ubio član porodice ubijeno je vatrenim oružjem u periodu od 2012. do 2016. godine. →

Ubistvo od strane člana porodice počinjeno vatrenim oružjem u ukupnom broju ubistava od strane člana porodice, prema polu, 2012-2016.

Žene ubijene od strane intimnog partnera vatrenim oružjem i drugim sredstvima, 2012-2016.

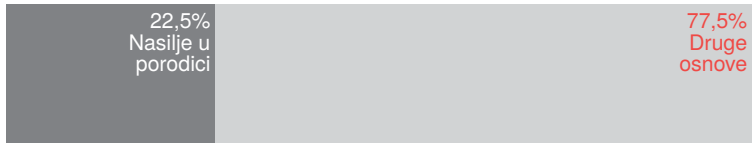
Učestalost smrtnog ishoda prema vrsti incidenta, 2014-2018. (Izvor: AVMP)

→ Iako žene čine većinu žrtava ubistva od strane člana porodice, muškarci su proporcionalno češće ubijeni vatrenim oružjem od strane člana porodice. Vatrenim oružjem je ubijeno 5 od 11 žena i 3 od 4 muškarca koje je ubio član porodice.

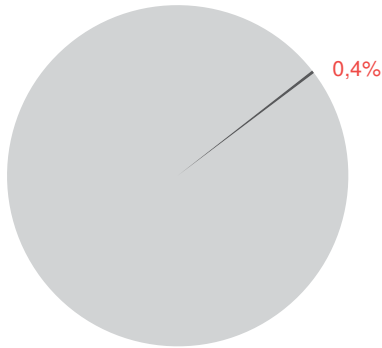
5 od 10 žena koje je ubio intimni partner ubijeno je vatrenim oružjem

Zloupotreba vatrenog oružja u kontekstu nasilja u porodici češće za posljedicu ima smrtni ishod nego bilo koja druga vrsta incidenta. 45.5% slučajeva nasilja u porodici koji su uključivali vatreno oružje rezultiralo je smrtnim ishodom

Vjerovatnoća da će doći do smrtnog ishoda bila je najveća kod slučajeva nasilja u porodici i bila je 2,5 puta veća nego kod incidenata krivične prirode.

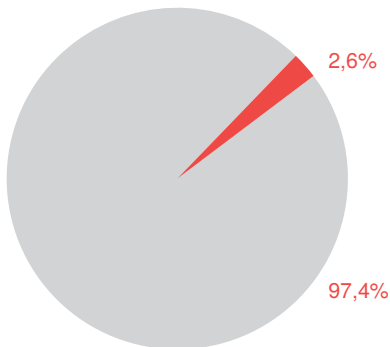

Odbijeni podnosioci zahtjeva za dobijanje novih oružnih listova, prema osnovu odbijanja, 2012-2016. ↑

- Prijavljeni slučajevi krivičnog djela nasilje u porodici u kojima je prijavljena zloupotreba vatrenog oružja
- Prijavljeni slučajevi krivičnog djela nasilje u porodici

Prijavljena zloupotreba vatrenog oružja u slučajevima krivičnog djela nasilje u porodici, prema godini ↴

Počinioci krivičnih djela u vezi sa vatrenim oružjem, prema polu, 2012-2016. ↴

• Žene • Muškarci

Od odbijenih podnosilaca zahtjeva za oružne listove, 22,5% je odbijeno zbog nasilja u porodici

Od 872 podnosioca zahtjeva kojima je zahtjev za dobijanje novih oružnih listova odbijen od 2012. do 2016. godine, 196 je odbijeno zbog nasilja u porodici.

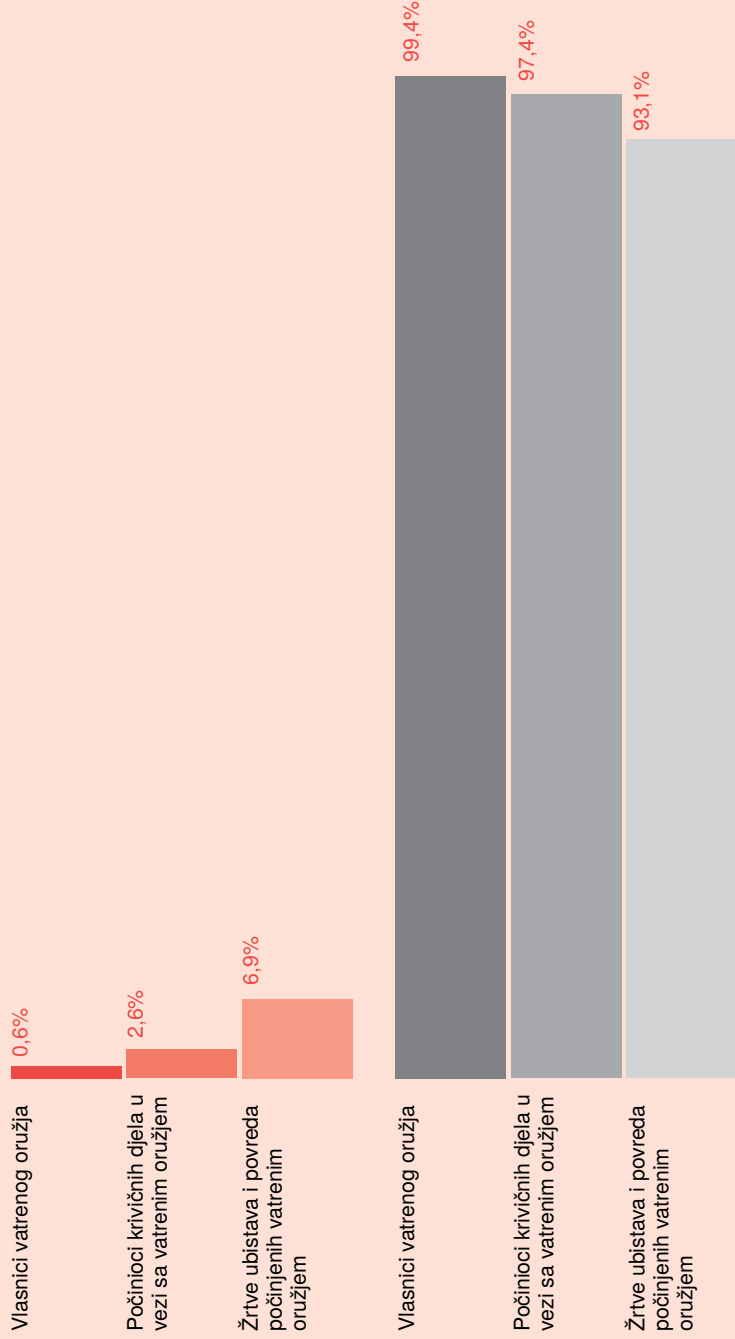
Zloupotreba vatrenog oružja je prijavljena u samo 0,4% registrovanih slučajeva krivičnog djela nasilja u porodici

Od 920 slučajeva nasilja u porodici koji su registrovani u periodu 2012 – 2016. godine, zloupotreba vatrenog oružja prijavljena je u samo 4 slučaja.

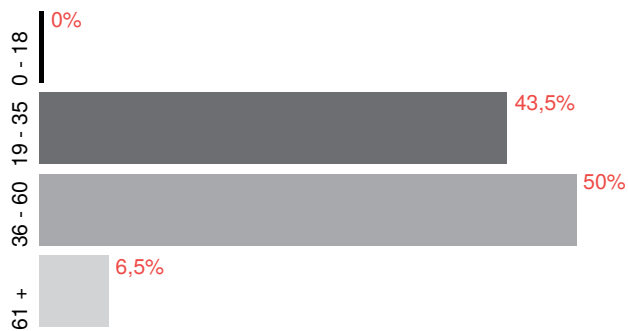
4 / POČINIOCI

Muškarci su počinili 97,4% svih krivičnih djela u vezi sa vatrenim oružjem, dok su žene počinile samo 2,6%

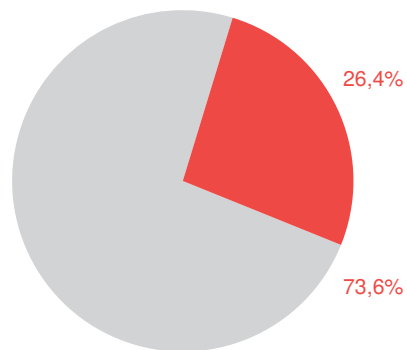
Vatreno oružje dominantno zloupotrebljavaju muškarci. Od 381 krivičnog djela povezanog sa vatrenim oružjem koja su počinjena u periodu 2012 – 2016. godine, gdje je pol počinioca poznat, 371 su počinili muškarci, a samo 10 žene.

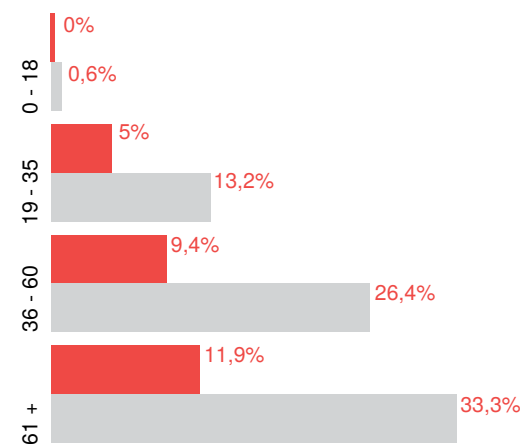
Muškarci čine 99,4% vlasnika vatrenog oružja i izvršili su 97,4% krivičnih djela povezanih sa vatrenim oružjem. Oni takođe čine većinu žrtava ubistava i povreda povezanih sa oružjem (93,1%), ali srazmjerno su češće počinioci nego žrtve zloupotrebe vatrenog oružja. S druge strane, žene posjeduju samo 0,6% vatrenog oružja, čine 2,6% počinilaca krivičnih djela povezanih sa vatrenim oružjem i 6,9% žrtava.

Muškarci počinioci ubistava povezanih sa vatrenim oružjem, prema godinama života, 2012-2016.

Žrtve samoubistava počinjenih vatrenim oružjem, prema polu, 2012-2016.

Žrtve samoubistava počinjenog vatrenim oružjem, prema polu i godinama života, 2012-2016.

Sva ubistva vatrenim oružjem počinili su muškarci

Muškarci su počinili svih 46 ubistava vatrenim oružjem od 2012. do 2016. godine. Svaki drugi muškarac koji je počinio ubistvo star je od 36 do 60 godina, nakon čega slijede muškarci u starosnoj grupi od 19 do 35 godina. Ove dvije starosne grupe zajedno čine ogromnu većinu počinitelaca ubistava vatrenim oružjem.

5 / SAMOUBISTVA

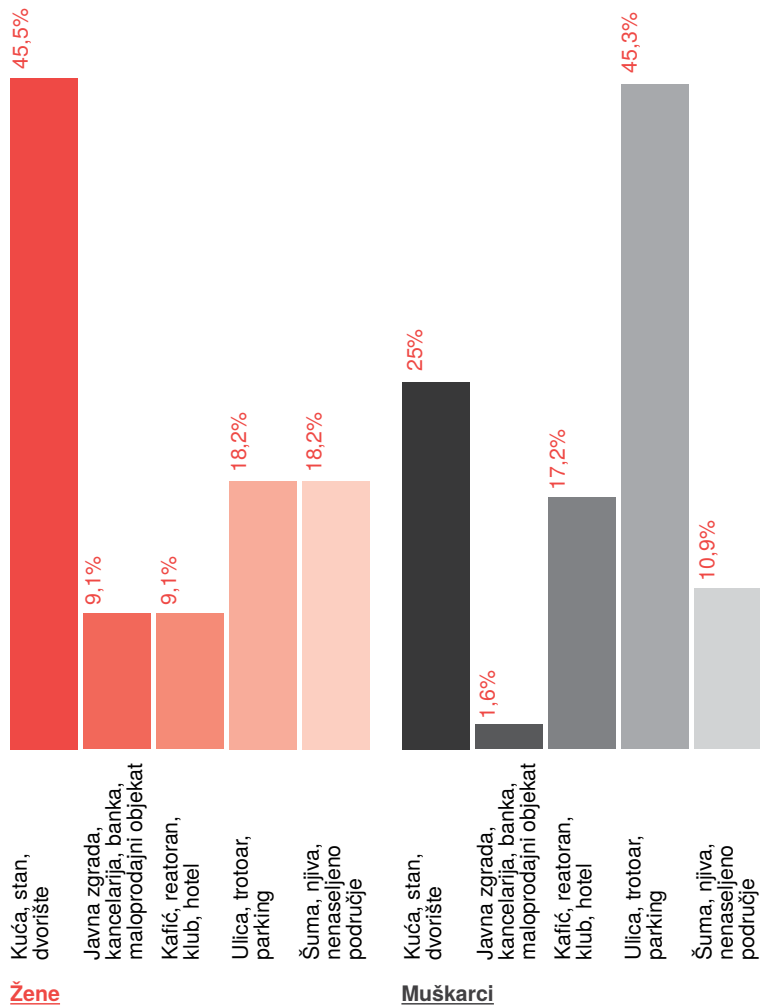
Muškarci čine 73,6% svih žrtava samoubistva povezanih sa vatrenim oružjem, a žene 26,4%

Samoubistva vatrenim oružjem su izrazito rodno određena. Muškarci predstavljaju više od tri četvrtine (139) osoba koje su počinile samoubistvo vatrenim oružjem u periodu 2012 – 2016. godine, dok žene čine nešto manje od jedne četvrtine (43). Međutim, imajući u vidu da žene posjeduju samo 0,4% oružja, one su nesrazmjerno zastupljene među žrtvama.

Samoubistvo je takođe povezano sa godinama života. Žene i muškarci stariji od 61 godine najčešće izvršavaju samoubistvo, nakon čega slijedi starosna grupa od 36 do 60 godina. Vatrenim oružjem je samoubistvo počinilo 19 žena i 63 muškaraca starijih od 61 godine i 15 žena i 42 muškarca starih od 36 do 60 godina. Ove dvije starosne grupe zajedno čine više od 81,1% svih samoubistava vatrenim oružjem.

• Žene • Muškarci

• Žene • Muškarci

Lokacija ubistava povezanih sa vatrenim oružjem, prema polu, 2012-2016. ↑

30

6 / KONTEKST U KOME SE INCIDENT DOGODIO

45,5% žena i 25% muškaraca ubijenih vatrenim oružjem ubijeno je u svojim kućama, stanovima ili dvorištima

U privatnim prostorijama žene imaju dvostruko veće šanse da budu ubijene nego muškarci.

Na ulicama je ubijeno 45,3% muškaraca i 18,2% žena ubijenih vatrenim oružjem

U takvim okruženjima muškarci imaju 2,5 puta veće šanse da budu ubijeni nego žene.

CIP - Каталогизација у публикацији
Народна библиотека Србије, Београд

623.44:305-055.1/.2(497.16)"2012/2107"

БОЖАНИЋ, Драган, 1975-

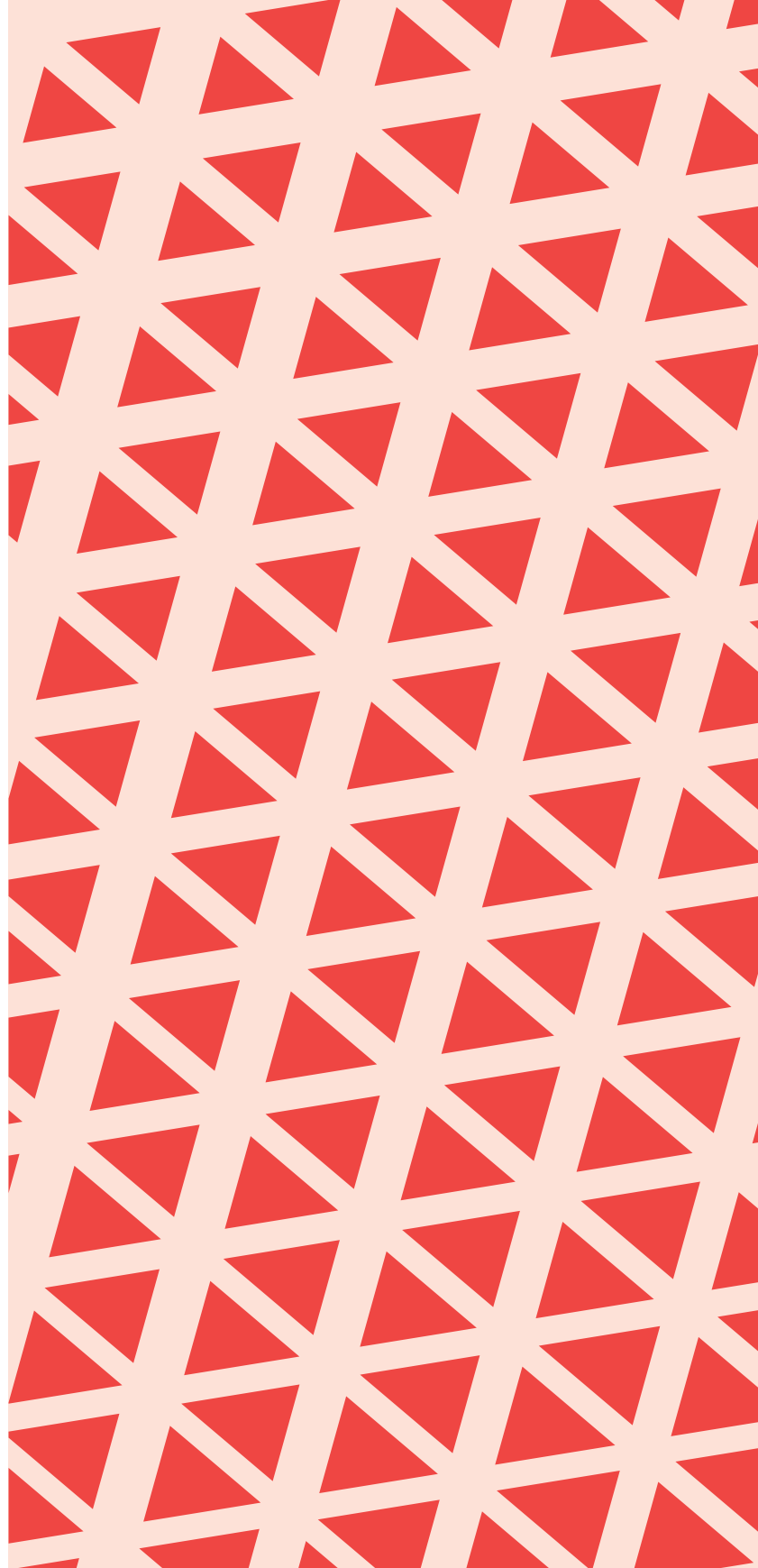
Rod i malokalibarsko oružje u Crnoj Gori : ključne činjenice
/ [autor ovog izvještaja je Dragan Božanić]. - Beograd : UNDP
SEESAC, 2019 (Beograd : Cicero). - 31 str. : tabele, graf. prikazi ;
30 cm

Tiraž 100.

ISBN 978-86-7728-281-3

a) Оружје -- Родни аспект -- Црна Гора -- 2012-2017 --
Статистика б) Ватрено оружје -- Родни аспект -- Црна Гора
-- 2012-2017 -- Статистика

COBISS.SR-ID 281000716

*Empowered lives.
Resilient nations.*

South Eastern and Eastern Europe Clearinghouse
for the Control of Small Arms and Light Weapons (SEESAC)

Bulevar Zorana Đinđića 64, 11000 Belgrade, Serbia

Tel: +381 11 415 5300

Fax: +381 415 5499

E-mail: seesac@undp.org

www.seesac.org

*This project is funded by
the European Union*

Working within the framework of:

Regional Cooperation Council

#SaferRegion